

Leo Trotskij

En del funderingar beträffande produktkvaliteten och priserna (i samband med kampanjen för en sänkning av industripriserna)

25 mars 1927

1. Med produktkvalitet menas summan av sådana egenskaper hos en vara, tack vare vilka den förmår tillgodose mänskliga behov.
2. Självkostnad och pris kan bara fastställas beträffande en vara som har en viss summa egenskaper, dvs en viss kvalitet. Att sänka priset samtidigt som kvaliteten försämras kan i verkligheten betyda en prishöjning.
3. I en industri och handel där verksamheten är vetenskapligt upplagd har en *kvalitetsbedömning* exakt samma betydelse som att mäta kvantiteten (volym och liknande).
4. Den mest rationella formen för att reglera inte bara volym utan också kvalitet är att ha en fastställd *standard*. En kvalitetsnormering (standardisering) är det viktigaste verktyget för att leda industrin även ur kvantitetsaspekt.
5. Det är fullkomligt felaktigt att ställa kampen för bättre kvalitet mot kampen för högre kvantitet, för sänkta produktionskostnader, för sparsamhet och för prissänkningar. I en del fall och vid en hantverksmässig inställning kan dessa uppgifter krocka med varandra. Men med en korrekt, systematisk och vetenskaplig inställning kopplas de samman och kan lösas parallellt genom metoder för *rationell produktionsorganisering* (särskilt mass- och serieproduktion).
6. Det är en enda stor fördom, att vi pga varubristen och höga priser ”inte har tid att tänka på kvaliteten”. Tvärtom är det så, att vägen till en betydande ökning av *volymerna* och en systematisk *prissänkning* på varorna går via en reglering av produktkvaliteten.
7. I varje fabrik, i varje verkstad, handlar frågan om ökad arbetsproduktivitet (och alltså även om prissänkningar) till nio tiondelar eller mer om kvaliteten på råvaror, insatsvaror, instrument och utrustning och slutligen också om arbetskraftens kvalitet (dvs, om arbetskraftens kvalifikationer).
8. Det frågan handlar om är inte att uppnå något slags idealkvalitet utan istället om att uppnå en *rationell kvalitet*, dvs en sådan kvalitet som står i samklang med vår tids tekniska och ekonomiska resurser.
9. Ett av den rationella kvalitetens viktigaste särdrag är att den är *homogen*, vilket kräver att produktionen ständigt mäts mot rådande standard.
10. Ensartade råvaror ökar antalet halvfabrikat per arbetskraft räknat. Ensartade halvfabrikat ökar volymen färdiga produkter – givetvis om villkoren i övrigt är enahanda. Felprocenten minskar. En rationell kvalitetshöjning (inklusive homogenitet) leder till ökad kvantitet, sänkningar av självkostnader och priser.
11. Verkstäder och fabriker måste fastställa relationen mellan produktionskostnader och produktkvaliteten. Endast på det sättet kan vi komma fram till en tekniskt och ekonomiskt rationell kvalitet, som sedan kan förankras som standard. Bara på det sättet kan vi mejsla ut en korrekt prispolitik, som systematiskt är inriktad på att sänka priserna.
12. *Den socialistiska ledningen* för industrin och hela ekonomin har möjligheter och en förpliktelse att utvärdera produktkvaliteten inte bara utifrån en enskild verkstads eller ett enskilt företags synvinkel, utan också utifrån hela industrins synvinkel, dvs sett som någonting sammanhängande helt, och slutligen också utifrån hela folkhushållningens synvinkel. Det som är en färdig produkt för den ena trusten är råvara, halvfabrikat, insatsvara eller utrustning för en annan trust. Enskilda företag kan och måste betraktas som steg i en gemensam produktionstrappa. En förbättring av produktkvaliteten på ett lägre trappsteg ger som allmän regel inte bara en bättre kvalitet utan också

en större kvantitet på de högre trappstegen. I olika branscher blir relationerna mellan dessa element också olika. Detta måste studeras konkret såväl tekniskt som kostnadsmässigt med syftet att sänka självkostnadspriserna i produktionen.

13. *Produktions- och försäljningskalkyler* vid enskilda företag måste regleras och inriktas utifrån en kvalitetsstandard som gäller för hela industrin och ekonomin.

14. Studier kring och en objektiv mätning av produktkvaliteten blir allt mer en av de allra viktigaste uppgifterna i bygget av en socialistisk ekonomi. Produktions- och försäljningskalkyler som inte på ett korrekt sätt tar hänsyn till kvalitetskoefficienten, får svårt att klara av den socialistiska industrins och hela den socialistiska folkhushållningens växande uppgifter.

15. *Metodologin* för att objektivt kunna studera och mäta produktkvaliteten befinner sig bara i initialskedet. Vi måste se till att utarbeta så objektiva och samtidigt praktiskt tillgängliga metoder som möjligt för att kunna mäta och jämföra och följaktligen också för att kunna reglera produktkvaliteten.

16. Frågan om produktkvaliteten är av lika stor betydelse om den betraktas utifrån vår ekonomis internationella position. En empirisk kvalitetskontroll sker genom vår export och import. En riktig prisjämförelse mellan inhemska produkter och motsvarande produkter på världsmarknaden blir möjlig bara om kvaliteten är ensartad och/eller vi tar i bruk en *jämförande kvalitetskoefficient*.

17. När vi skaffar ny utrustning till företag eller bygger nya står vi alltid – pga bristen på kapital – inför frågan vilka branscher eller enskilda företag som måste prioriteras. Det är fullkomligt uppenbart, att sådana prioriteringar bara kan göras på ett riktigt sätt, dvs inte bara för syns skull eller slumpmässigt, därest de ledande organen i vår folkhushållning i varje givet ögonblick har klart för sig vilka företag eller branscher som är de mest efterblivna sett utifrån världsteknikens nuvarande nivå. Jämförande koefficienter för våra produkter och världsmarknadens produkter måste alltså få allt större betydelse när vi återuppbygger och förnyar det fasta kapitalet vid våra företag.

18. Jämförande koefficienter vad gäller kvalitet och priser måste ha en liknande betydelse för vår *koncessionsindustriella politik*. Under annars jämförbara förhållanden ska utländskt kapital släppas in i de industribranscher där vi är mest efterblivna vad gäller produktionskostnader och kvalitet jämfört med motsvarande industribranscher i världen. Ur samma synvinkel bör vi betrakta frågan om s.k. *koncessioner för tekniskt bistånd* som blivit allt vanligare inom vår industri.

19. Fastställandet av jämförande koefficienter för priser och kvalitet på inhemska och utländska varor är ett oersättligt verktyg för de ledande organen inom *utrikeshandeln* och ett villkor för en riktig orientering på världsmarknaden.

20. Lika stor betydelse har de *dynamiska* (årliga, femåriga osv) jämförande koefficienterna för en korrekt mätning (utifrån *tempot*) av sovjetisk industris allmänna framgångar på världsmarknadens villkor.

21. *Utrikeshandelsmonopolets* huvuduppgift är att skydda vår statliga industri mot en förkrossande konkurrens av kapitalistiska varor, vilka än så länge kan tillverkas till betydligt lägre produktionskostnader. Men utrikeshandelsmonopolet kan säkerställa och säkerställer i praktiken en fortsatt utveckling av den socialistiska industrin – bara om den jämförande koefficienten år efter år förändras till vår fördel. Att uppnå det målet är en uppgift som har betydelse av första rang.

22. Inom amerikansk industri har kvalitets- och standardkriterier först på senare tid kommit att inta första platsen. Den vändningen hänger inte bara intimt samman med teknikens utveckling, utan också med att industrin ändrat sina organisationsformer, dvs att det inom industrin skett sammanslagningar och kombinationer såväl horisontellt som vertikalt. Vår teknik är fortfarande extremt efterbliven jämfört med den amerikanska. Men vår industris samhällsform gör, att vi inte bara har möjligheter utan också är tvungna att tillägna oss metoderna för kvalitet och standardisering för att kunna lösa industrins problem redan under nuvarande etapp i vårt bygge. En socialistisk stat har möjligheter att planmässigt reglera kvaliteten på råvaror, insatsvaror och

liknande – såväl utifrån enskilda branscher inom tillverkningsindustrin som utifrån hela industrins synvinkel.

23. *Denna metod för produktkvalitet och standardisering* dikteras följaktligen inte bara av en strävan att i varje givet ögonblick ge konsumenterna bästa tänkbara produkt, utan har också en självständig och därvidlag avgörande betydelse för själva produktionen, genom att vi den vägen kan framställa korrekta inbördes relationer mellan industrins olika branscher och därmed säkerställa att produktionsprocessen i dess helhet blir verkligt rationell och resurssparande.

24. Kampen för kvaliteten ska i fortsättningen bedrivas med kombinerade medel:

- a) *kooperationen*, som organiserar och betjänar allmänheten och masskonsumenterna, kan och bör spela stor roll vad gäller den enskilda konsumtionen;
- b) beträffande de ömsesidiga relationerna mellan fabriker, verkstäder, truster och ämbetsverk måste ett välorganiserat *bemötande* spela avgörande roll;
- c) i själva verkstaden eller fabriken, dvs i de enskilda stadierna av produktionsprocessen och i relationerna mellan de olika fabriksavdelningarna, är det *intern kontroll* som spelar den avgörande rollen;
- d) slutligen, en övergripande ledning för industrin förutsätter en riktigt organiserad *extern kontroll*, en kontroll som är oberoende av fabriken/trusten, är strikt centraliserad och stödjer sig på ett system av vetenskapliga forskningsinstitut.

25. Den viktigaste måttstocken för ekonomiska framsteg under förhållanden då det råder en varubaserad ekonomi, är priset – som ett uttryck för produktionskostnaden. Vi måste närma oss priserna på världsmarknaden. Naturligtvis kan vi inte åstadkomma detta på kort tid. Men ett ganska bra och rättvist mått på våra framgångar de närmaste åren blir det tempo i vilket vi närmar oss världsmarknadens produktionskostnader och priser. Korrekta jämförande koefficienter för priserna – våra och världsmarknadens priser – kommer därför att bli ett mycket viktigt verktyg för vår *ekonomiska orientering* med avseende på såväl våra enskilda industribranscher som industrin i stort.

26. Betydelsen av den ena eller andra jämförande koefficienten för kvalitet och pris avgörs av den plats som den givna varan intar i vår ekonomi. Det är därför som vi jämsides med enskilda jämförande koefficienter – som vi måste ha i samma antal som det existerar varor och varusorter – också periodiskt behöver kalkylera med en *balanserad genomsnittskoefficient* för alla varugrupper.

27. Detta slags indextal är en av de allra bästa måttstockarna för de förändringar som äger rum i *vår ekonomis specifika vikt* inom världsekonomin. Och det är ju det slutgiltiga kriteriet på våra framgångar i bygget av socialismen.

L. Trotskij

Från redaktionen: När vi nu publicerar L. Trotskij's artikel innehållande dessa teser, anser redaktionen att den måste göra följande anmärkningar:

Vi är inte överens med artikelförfattaren om att vägen till ”en systematisk prissänkning på varorna går via en reglering av produktkvaliteten”. Det är inte den enda verksamma vägen. För det första måste vi och är vi skyldiga att genomföra en prissänkning också under nuvarande – mer eller mindre oförändrad kvalitet – på våra varor. För det andra får vi inte glömma att det också finns ett annat förhållande mellan produktkvalitet och varupriser, nämligen det att en *sänkning av varupriserna* upplevs som en av de viktigaste stimulansåtgärderna för att rationalisera produktions- och hushållningsapparaten, vilket i sin tur leder till högre produktkvalitet. För det tredje kan en direkt sammankoppling mellan sänkta varupriser och högre kvalitet under nuvarande förhållanden vara direkt skadlig, eftersom den försvagar våra ansträngningar i kampen för att hålla låga priser.

Redaktionen konstaterar att artikeln skrivits i direkt anslutning till ”kampanjen för en sänkning av industripriserna”, men att det inte klart framgår hur artikelförfattaren förhåller sig till denna kampanj. Han kringgår frågan om vi – inte ”allmänhet” eller ”historiskt” sett – utan konkret och här

och nu kan sänka priserna och genomföra de uppgifter partiet ålagt oss. Likaså kringgår han de viktiga beslut som Centralkommittén tog i februari i prisfrågan, liksom frågan om hur kamrat Trotskij ställer sig till dessa beslut. Samtidigt kan vi konstatera, att kamrat Trotskijs artikel skrevs före besluten i februari men skickats till redaktionen efter Centralkommitténs plenarsammanträde i februari.

Nyckelfrågorna, dvs de allra viktigaste frågorna i vår ekonomiska kampanj, de frågor som mest av allt intresserar partiet och massorna just nu, förblir tyvärr obesvarade i kamrat Trotskijs artikel.

Pravda 25 mars 1927

Översättning (från ryska): Kjell Berglund april 2001